

Danish Coffee (1976) **Hans Normann Dahl**

Hva er det som identifiserer en samling? Ofte er det de første valgene som tas, mandatet som blir aktivert. Andre ganger kan det være nettopp fraværet av de bevisste valgene som skaper helheten.

Det første verket innkjøpt til UiS' kunstsamling, *Danish Coffee*, er malt av Hans Normann Dahl (1937-2019), kunstner og illustratør, samt anti EEC-aktivist. Det er hengt på en murvegg i Kjølvs Egelands hus og viser en dame og en mann sittende i en hage om sommeren.

Kvinnens pupper er mer eller mindre ute, hun har en sigarett i hånden og en åpen bok. I stolen ved siden av sitter en kompakt eldre mann. Han er sammenkrøket bak et bord, der en liten kaffekopp står og balanserer på kanten, avisen han virker å ha lest ligger på bakken, og han er rødmussa i kinnene med et lettere forstoppa uttrykk. Sammen er de karikaturen på dansken.

Malt i 1976, viser maleriet altså en hage med to mennesker om sommeren malt i en slags impresjonistisk stil som møter vitsetegningen. Så hva gjør det her, som første verk inn til UiS' kunstsamling? Det er vanskelig å forstå hvorfor akkurat dette verket ble valgt som en foregangsmodell for en kunstsamling. Var det et bevisst valg eller helt tilfeldig?

Kontroll over det tilfeldige

Alle som har brukt tid med UiS' kunstsamling vet at her er det ikke noen særlig sammenheng, det er ingen rød tråd å følge. Heller er det nettopp tilfeldighetene som dominerer. Og kanskje er det nettopp det som er sammenhengen.

Når jeg leter etter måter en pleier å aktivere ordet *randomness* eller tilfeldigheter, foreslår flere ordbøker følgende setning: «We accept randomness in our own lives, but we crave logic in art.»

Vi har ofte en tendens til å tenke på tilfeldigheter som noe vi har skapt og som noe vi kan ta kontroll over. Tilfeldigheter er en stor del av livene våre – daglig fører de til handlinger og effekter. Dersom vi velger å tro at vi har kontroll over tilfeldighetene, gir vi også oss selv en følelse av kontroll over de faktorene som kan rote til godt planlagte konstruksjoner.

Ideen om tilfeldighetene ligger tett opp mot den ideen om determinisme, altså konseptet der alle handlinger tilfaller mennesket grunnet faktorer utenfor dets kontroll. Vi er altså ofre for tilfeldighetene, og det kan egentlig aldri forventes at vi skal kunne ha kontroll. I en slik teori fratras vi også ansvaret for konsekvensene våre handlinger fører til, siden handlingen egentlig aldri var mer enn et resultat av utenforliggende faktorer.

Samtidig kan tilfeldigheter gi oss anledningen til å ta bevisste valg. Mulighetene de åpner for kan aktivere et valg. Dersom valget med å starte en kunstsamling er tatt, og tilfeldigheten fører en til en utstilling, så kan tilfeldighetene sammen med et bevisst valg lede til det første innkjøpet.

Den ekte og den logiske kunsten

Når vi går på leting etter tilfeldighetenes sammenheng, finner vi raskt konseptet logikk. Dette, fordi vi tidvis vil begrunne hvorfor tilfeldighetene utspilte seg, se etter sammenhenger, og kanskje til og med se om tilfeldigheten var tiltenkt.

I kunsten står ofte logikken i et spørsmål- og svar-forhold. En beskuer spør: «Hvorfor malte du to mennesker i en hage og kalte det *Danish Coffee?*» og kunstneren svarer: «Fordi jeg elsker sommeren i Danmark og ønsket å dele følelsen den vekker i meg med andre.» Men dersom svaret er «Det vet jeg ikke, det bare skjedde», avskriver mange

ofte kunsten i seg selv, fordi den var deterministisk, om du vil, eller at den ikke ble skapt av kunstnerens bevissthet. For mange får altså kunsten mindre verdi når logikken forsvinner, eller når ideen om en satt intensjon ikke kan identifiseres.

Samtidig finnes det deler av kunstfeltet der det å skape uten en forhåndsbestemt tanke fremlegges som den mest ekte kunsten. I denne forståelsen fremstår kunstneren som et fartøy for de ekte følelsen, for selve eksistensen. Her ligger ideen om tilfeldighet innebygget. Kunstneren malte en blå kjole fordi det bare skjedde, og fordi det kom fra hans følelser idet verket ble skapt. For noen kunstnere vil tilfeldigheter også representere suksess. Dersom en har det vil en avskrive at tilfeldigheten spilte inn, men dersom en ikke har oppnådd det, ønsker en ofte å tenke at det er tilfeldighetene som har fratatt en muligheten.

Komiske tilfeldigheter

En tilfeldighet har også utspilt seg på *Danish Coffee*, der det henger på en murvegg lengst inne i en korridor. En gang etter innkjøpet har noen sølt på det. En klæsj, med det som mest sannsynligvis er en matvare, har truffet damen i maleriet rett på puppen.

I seg selv er ikke *Danish Coffee* særlig merkverdig. Det er ingenting som indikerer at verket skulle ha noe å fortelle til studentene eller ansatte ved det som før het Høgskolen i Stavanger, og før det igjen Stavanger sykepleierhøgskole, Stavanger ingeniørhøgskole, Høgskolesenteret i Rogaland, og lengst tilbake, Rogaland distriktshøgskole.

Det ble kjøpt inn likevel, og nå henger det på veggene i det som har blitt Universitetet i Stavanger. Og der ser jeg det, på leting etter noe annet. Et rart, litt sjarmløst og komisk arbeid, som jeg har en eller annen tiltrekning til fordi det får meg til å humre. Om dét var et bevisst valg, vet vi ikke.

Tekst: Kristina Ketola Bore